СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIII. Ч. 275. Джерзі Сіті, Н. Дж., понеділок, 25-го листопада 1935. — VOL. XLIII. No. 275. Jersey City, N. J., Monday, November 25, 1935. THREE CENTS

УРЯД РОБИТЬ НАТИСКИ НА КОРАБЕЛЬНІ ПІДПРИЄМСТВА

ВАШИНГТОН. — Федеральний уряд остеріг власників корабельних фірм, щоб не возили в Італію й Етіопію воєнних матеріялів.

Уряд дав притому до зрозуміння, що він буде вживати проти тих фірм, що не послухають уряду, всяких способів, які йому стоять до розпорядимости; під тим розуміє він передовсім відібрання державних субсидій.

Рівночасно з тою заявою уряду появився звіт департаменту торговлі, з котрого виходить, що вивіз товарів до Італії й Африки за жовтень був значно більший, ніж у попереднім місяці.

УКРАЇНСЬКИЙ ЛІТЕРАТУРНІЙ ВЕЧІР У КОЛЮМБІЙСЬКІМ УНІВЕРСИТЕТІ.

НЮ ЙОРК. — Український літературній вечір, влаштований в Колюмбійськім університеті заходами „Українського Клюбу в Колюмбійськім Університеті", стягнув у пятницю вечором до викладової галі Скермергорн понад сотку слухачів, переважно з молоді, а також зі старшої інтелігенції та інтелігентного робітництва.

Вечір відкрив як голова „Клюбу" Степан Шумейко, вказуючи на корисність студіовання чужих літератур для глибшого зрозуміння власної та вироблення утоншеної обсервації життя. Проф. Джан Дайнелі Принс, голова департаменту східних европейських мов, прислав лист, у котрім перепрошував за свою неприявність та заявляв своє велике зацікавлення українськими студіями.

Професор Кларенс А. Менинґ по відповіднім вступі про літературну діяльність Тараса Шевченка прочитав драматичніші уступи з Шевченкових „Гайдамаків" у власному перекладі анґлійською мовою. Він звернув увагу слухачів на великі трудності такого перекладу та ще читання його перед людьми, що знають перекладений твір в оригіналі; але переклад видимо захопив слухачів.

Проф. Артур П. Колмен подав оригінальний огляд української літератури в її найбільших обявах від найдавніших до нових часів. В тексті відчиту він подав вдалі переклади з української поезії, зладжені панею Колман, як уступи з Галицької Літописи, уступ з Котляревського „Наталки Полтавки", „Веснівку" Маркіяна Шашкевича та „Вічний Революціонер" Івана Франка.

Осип Стеткевич по українськи зреасумував анґлійські промови попередників та, вказавши на чисто наукове зацікавлення американських фільологів українською мовою й літературою, доказаним їх повною матеріяльною безінтересовністю в справі, закликав українських слухачів піддержати активною матеріяльною допомогою започатковані в Колюмбійськім університеті студії української мови.

ПЯТЬ ЛІТ ЛИХВАРЕВІ.

НЮ ЙОРК. — За позичкове рекетірство місцевий суд засудив дальше трох обвинувачених. Два з них дістали по шість місяців тюрми, а Курленд дістав пять літ.

ТКАЛЬНЯНІ ФАБРИКАНТИ ЛОМЛЯТЬ ЗАКОН ВАҐНЕРА.

СПАРТАНБЕРҐ (Савт Каролайна). — Власники фабрик тканин повідомили раду промислових відносин, зорґанізовану на основі закона Ваґнера, що вони не будуть виконувати постанови цього закона, а саме не будуть переводити між своїми робітниками виборів представників.

Як уряд хоче їх заставити виконати цей закон кажуть вони, най їх пізве в суд.

ВИБУХ ВУЛЬКАНУ В ГОНОЛЮЛЮ.

ГОНОЛЮЛЮ. — 14,000 стіп високий вулькан Мавна Льоа, що востаннє вибухав у грудні 1933 р., почав знову викидати вогонь і ляву.

У збіччі вулькану появилася три милі довга розколина. З неї виллялася струя розтопленої ляви, що вже досягнула довжини 9 миль.

ВЕЛИКА ОБЛАВА НА БАНДИТІВ.

НЮАРК (Ню Джерзі).—Місцева поліція влаштувала в пятницю одну з найбільших облав на бандитів, що скриваються тепер у цьому місті. На поліційні стації приведено 65 ґенґстерів.

ПРОТЕСТАНТСЬКІ ЦЕРКВИ ОСУДЖУЮТЬ ГІТЛЕРІВСЬКИЙ УРЯД.

НЮ ЙОРК. — Федеральна Рада Церков, що обєднує всі протестантські церкви Америки, видала публичну заяву проти політики гітлерівського уряду.

Заяву видано на зазив анґлійської державної церкви, що в своїм осуді гітлеризму закликала до такого самого осуду інші христіянські церкви.

Заява осуджує вузьку націоналістичну політику Гітлера, а головно переслідування Жидів.

Заява робить ріжницю між німецьким народом і німецьким урядом та звертає увагу німецькому народові, що його політика може довести Німеччину до „моральної ізоляції".

ЖОВНІР ВИГРАВ НА ТУРЕЦЬКІМ МУЗИЧНІМ КОНКУРСІ.

Аріф Моралі, що служить як простий жовнір у військовій музиці на Ґовернорс Айленді, Ню Йорк, дістав нагороду на турецькім конкурсі за свою композицію турецького танку.

У ПОЛЬЩІ НАЙБІЛЬШИЙ ГОЛОД НА ЗЕМЛЮ.

В Польщі більшість (65 процентів) усіх господарств це дрібні господарства до 5 гектарів. На 100 гектарів обгосподарованої землі припадає 48 господарств у Польщі, 33 господарства в Німеччині, 28 в Чехословаччині, 22 в Швайцарії і 15 господарств у Данії. Це доказує, що в Польщі є великий голод на землю і значне перенаселення. В той час існують великі земельні посілости, а коли їх навіть парцелюється, то неузгляднюється місцевого селянства, а це ще більше загострює тяжке положення господарів.

ПРОТИДЕРЖАВНИЙ ЖАРТ.

Один Чех в Оломунці, в Чехословаччині, видумав оригінальний жарт: він запросив до себе кільканацять знайомих на вечерок, підчас якого грало радіо. В міжчасі згаданий Чех відійшов до дальшої кімнати, вилучив антену і получив проводи з мікрофоном. Потім, наслідуючи урядовий пресовий комунікат, оголосив, що вибухла мадярсько-чеська війна та що Чехословаччина проголосила мобілізацію. Між гістьми зчинився переполох. Вони зараз же побігли до себе, алярмуючи ціле місто. Щойно згодом виявилося, що це був жарт. Тепер відбувається проти „жартуна" судовий процес.

НАДСЛУХУЮТЬ, ЯК... ВОЛОССЯ РОСТЕ.

Анґлійський фізіольоґ Адам Різ опублікував оригінальну студію про вплив душевних і фізичних недуг на ріст волосся на голові. Різ дослідив, що кожний волосок росте протягом секунди на пять міліонових частин міліметра. Рахуючи, що середня скількість волосся на людській голові доходить до 100,000, то протягом 10 хвилин усього волосся прибуває на 30 центиметрів, а за пів години коло 1 метра. Волосся росте рівномірно тільки тоді, коли людина вповні здорова й знаходиться в рівновазі духа. Журба, неприємности й душевні потрясення висловлюються витонченням волосям, а також появою в його нутрі порожняви, наповненої повітрям. Так то на основі мікроскопійного досліду над людським волоссям можна устійнити не тільки стан недуги, але і її початок та характер.

ПЛАТЯТЬ ПОДАТКИ ГОРІВКОЮ.

300 винників у французькій місцевости Барантон звернулися з просьбою до французького уряду, щоб він згодився брати від них податки в натурі, а саме, горівкою, що її вони продукують. Літр горівки вони годяться дати по 17 фр. і 50 сант., цебто по ціні, яку кожний французький фабрикант алькоголю платить як податок від випродукування одного літра горівки. Французькому урядові трапляється нагода по дуже низькій ціні купити більшу скількість алькоголю, але невідомо, чи скористає з тієї оферти.

АТЛЯС УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ.

Недавно голова Наукового Товариства ім. Шевченка, д-р Іван Раковський, скликав пресову конференцію, на якій повідомив представників української преси, що відколи Українська Академія Наук у Києві стала большевицькою ячейкою, Наукове Т-во ім. Шевченка у Львові має репрезентувати українську науку. Голова повідомив далі, що Наукове Т-во ім. Шевченка закладає демоґрафічний інститут, який буде давати статистичні дані ученим, політикам, журналістам. Приступає теж до видання першого великого атлясу українських етноґрафічних земель. Цей атляс буде мати 40 більших і 100 менших карт і буде коштувати біля 30 польських злотих. Вийде до року. Слід відмітити, що хоч існує в Києві Українська Академія Наук, то першу українську енциклопедію видала мала Галичина, а нині перший великий український атляс видає знов мала Галичина.

Ще перед виданням атлясу уладить Наукове Т-во ім. Шевченка виставу мап українських земель по більших містах Галичини й у кількох столицях европейських держав.

ШУКАЮТЬ СКАРБІВ ДОВБУША.

В Карпатах тому 200 літ гуляв ватажок, Гуцул Довбуш. Про нього й досі кружляють численні перекази. Дехто твердить, що Довбуш заховав у скалах великі скарби на шпилю гори Сениця. Тепер там Гуцули розкопують землю, шукаючи тих скарбів.

ПАЛЕННЯ ВІДЬМИ.

Тепер минає 200 літ від часу, як у Берегові (Закарпаття) останній раз палили відьми. Були то дві Мадярки з села Мала Доброњ: Варвара Товт і жінка Михайла Гала. Плакали і ридали вони, що всі закиди неправдиві, але це нічого не помогло. Прийшли свідки і все „доказали". Стільки їм вигоди зробив суд, що не палив їх живцем, але дав наперед постинати їм голови. Сьогодня вже сміємося з байок про відьми та їх чародійну силу, але колись у те все люди вірили і невинних палили. 1730 року і в Ужгороді спалили одну „відьму".

ЩОРАЗ БІЛЬШЕ ВЯЗНІВ У ТУРЕЧЧИНІ.

Турецьке міністерство справедливости подає до відома, що в Туреччині з кожним днем щораз більше вязнів. Тепер є їх 32 тисячі, хоч перед двома літами 27 тисяч вязнів скористали з загальної амнестії. Турецьке міністерство справедливости рішило, що турецькі вязні не сміють тепер ані витатись ані цілуватись з особами, що їх відвідують, бо завважили, що при таких сценах відвідувачі давали вязням ріжні наркотики.

ВЛАСНИК РІЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА ЖЕБРАКОМ.

У Варшаві підчас одної облави поліція арештувала жебрака, якогось Андрія Новаковського. Виявилося, що він є власником рільного господарства біля Варшави. Новаковський заявив, що господарство йому зовсім не рентувалось і тому він відступив своє господарство сусідові, а сам пішов жебрати. Характеристична подія для нинішних часів.

ЗАГАЛЬНЕ ВІЙСЬКОВЕ ВИХОВАННЯ.

Чеський міністер народньої оборони, Махнік, проголосив недавно, що уряд приготовляє закон про військове виховання. Згідно з тим законом всі горожани означеного віку мусять піддатися примусовим курсам військового виховання. Тому горожанському обовязкові будуть підлягати ті, яких обовязує військова служба, й ті, які від неї були освободжені. Військове виховання будуть вести школи, ріжні товариства і спеціяльні осередки, для тієї цілі влаштовані. В армії будуть теж переведені зміни, будуть утворені нові вищі командування, а то військові збори, до яких будуть належати 2 дивізії.

ІСТОРІЯ МІСТА НА МОНЕТІ.

Бурмістр одного ірляндського міста дістав у день своїх народин оригінальний подарунок. Місцевий громадянин Гарі Льоріс подарував йому один шилінґ, на якому у 1,700 словах виґравірував історію свого міста. Самозрозуміло, що тої історії голим оком прочитати не можна. Терпеливий історик і ґравер працював над своїм шилінгом при допомозі люпи протягом двох років по дві години на день.

ПОЛЬСЬКІ РОБІТНИКИ ПРОТИ ФАШИСТІВСЬКОЇ ІТАЛІЇ.

У Варшаві Центральна Комісія Професійних Спілок „наврувала насилля фашистівської Італії проти Етіопії" і вирішила звернутися до всіх робітників, щоб збойкотували всякі транспорти, призначені для італійських воєнних цілей. Рівночасно згадана Комісія закликає уряд удержувати мирну політику.

ПОЕТ У ПОНОШЕНОМУ ОДЯЗІ.

У Франції часів другого цісарства, коли Париж стояв у блеску свого добробуту й елеґанції, не було в моді ходити в поношеному чи хочби „перелицованому" одязі. Тому то загальну увагу паризької вулиці звертав на себе великий французький поет Віктор Іґо тим, що він цілими роками ходив в одному одязі, який тільки при нагоді зміни сезону відновлював. Коли одного разу поет вибирався в свойому старому вбранню на свято Нового Року, запитав його один з приятелів: „Чому ви доношуєте свої одяги, замісць давати їх убогим?" Поет відповів: „Я волю давати вбогим гроші, які коштували би мої нові одяги, ніж поношені лахи".

ЩО ЗНАЙШЛИ В ШЛУНКУ КРОКОДИЛЯ.

На одному з маляйських островів забили цими днями великого крокодиля, а в його шлунку знайшли 7 собачих нашийників, 3 срібні брансолети маляйських дівчат і голову Китайця.

РУМУНСЬКА ПОЛІЦІЯ ПРОТИ „ЛАНЦЮГІВ ЩАСТЯ".

І румунська поліція поборює всіми способами епідемію „ланцюгів щастя". Цими днями черновецька почта дістала 6,000 переказів по 20 леїв, що їх мали дістати щасливці з „ланцюга щастя". Коли про це довідалася черновецька поліція, веліла почті віддати всі перекази з 20 леями надавцям.

УКРАЇНСЬКИЙ ПЕДАҐОҐІЧНИЙ ЗЇЗД

ЛЬВІВ. — В суботу, 2-го листопада, і в неділю, 3-го листопада ц. р., відбувся тут заходами „Рідної Школи" перший Український Педаґоґічний Зїзд. Наради розпочалися в салі Музичного Товариства ім. Лисенка. Прибули два львівські епископи-помічники, Іван Бучко і Никита Будка, сеніори-педаґоґи, представники Української Парляментарної Репрезентації, представники української науки і мистецтва, рідношкільні діячі, представники преси, центральних установ, представники Українського Педаґоґічного Інституту в Празі, представники Волині і численні гості. Зїзд відкрив проф. Іван Галущинський, почесну президію творили: проф. І. Раковський, голова Наукового Товариства ім. Шевченка; проф. І. Брик, голова „Просвіти"; ректор Української Духовної Академії, о. мітрат Сліпий; ред. Р. Купчинський, доцент д-р В. Січинський, і д-р А. Річинський. Проф. І. Галущинський виголосив інавґураційну промову, почім виголосили реферати: проф. Степан Балей з Варшави, проф. Яким Ярема, д-р Василь Пачковський, проф. Всеволод Метальський, д-р Осип Філяс, проф. Степан Гайдучок, доц. Володимир Січинський, д-р Станислав Людкевич, інж. Роман Білинський, інж. Евген Храпливий.

Реферати обіймали всі ділянки педаґоґічно-культурної праці. Їх виголошували в поодиноких секціях і потім відбувалася коротка дискусія. Реферати стояли на високому рівні і тревали пересічно по пів години.

Другого дня йшли наради в салі Ремісничої Палати при Стрілецькій площі. Тут виголосили реферати: о. проф. Юліян Дзерович, пос. Володимир Кузьмович і проф. Ярослав Кузьмів. Секретар І. Ющишин відчитав низку резолюцій. Зїзд закрито в годині 3:35 відспіванням національного гимну.

Українська преса підносить зїзд до історичної події, вважаючи його за велитенський крок у напрямі поширення ідеї національного виховання молоді.

ЩО НАПИСАЛИ ПРО УКРАЇНУ ЗА 500 ЛІТ.

ПАРИЖ. — Тут появилася книжка І. Борщака, в якій він незвичайно старанно зібрав матеріяли про Україну, що появилися ріжними европейськими мовами впродовж 500 літ. Книжка обіймає 200 сторін друку, написана дуже приступно й інтересно французькою мовою і є великим вкладом у нашу публіцистичну літературу. Там подані статті, книжки, документи дипльоматичних канцелярій і загалом усякі звістки про Україну, які автор відкрив упродовж кільканацятьох років праці в біліотеках у Парижі, Лондоні, Відні й інших містах.

ПЕРЕТОПЛЯТЬ СТАТУЇ МУСОЛІНІЯ.

РИМ. — Премієр Мусоліні зробив сам із себе жертву на жертвенник батьківщини. Він передав Федерації Фашистів три вантажні авта, наповнені старим металем, а між ними кілька своїх статуй з бронзу, дарованих йому ріжними різьбарями. Він наказав перетопити цей металь на воєнні кулі.

ФРАНЦІЯ ОПРАВДУЄТЬСЯ, ЩО ВОНА БУЛА ПРИНЕВОЛЕНА ИТИ ПРОТИ ІТАЛІЇ.

ПАРИЖ. — Тут опубліковано відповідь французького уряду на протест Італії проти санкцій. Франція оправдується, що вона не мала ніяких ворожих намірів супроти Італії, але мусіла підтримати повагу Ліґи Націй.

НАЗРІВАЄ ФРАНЦУСЬКО-НІМЕЦЬКА ПРИЯЗНЬ.

БЕРЛІН. — У четвер, 21-го листопада, відвідав французький амбасадор Андре Франсоа Понсе канцлера Гітлера і розмовляв з ним дві години в присутності міністра закордонних справ, барона Нойрата, та ще одного міністра. Провідні німецькі ґазети широко розписуються про цю розмову, хоч амбасадор сповнив лише дипльоматичну формальність, бо відвідав голову держави після свого повороту з вакацій. Ґазети підносять приязний тон розмови і завважують, що вона віддзеркалює взаємні змагання обох країв до поладнання непорозумінь і до заключення дружби.

ПОЛЬСЬКІ СТУДЕНТИ НАПАДАЮТЬ НА ЖИДІВ.

ВАРШАВА. — Півурядова „Ґазета Польска" остерігає перед дальшими нападами на Жидів, студентів усіх університетів. Водночас суд засудив чотирох студентів на вязницю за напасти на Жидів у Варшаві. Зі Львова сповіщають, що там викинули одного Жида з вікна другого поверха і він убився на місці. Міністерство освіти наказало замкнути всі школи, де були випадки терору проти Жидів.

КИТАЙ ГРОЗИТЬ ВІЙНОЮ НА ВИПАДОК АВТОНОМІЇ ПІВНОЧІ.

ШАНҐГАЙ. — Автономія північного Китаю не буде занехана, думають японські кола. Проклямація автономістів уже готова, але її проголошення відкладають до відповідного часу. Коли би проголошено автономію, китайський уряд не міг би бути невтральним. Йому відпав би великий дохід з мита та податків, і тому уряд готовий іти війною на випадок відірвання північного Китаю.

"SVOBODA" (LIBERTY).
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on March 30, 1911 under the act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.

За кожду зміну адреси платиться 10 цент.ві

З Канади належит посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

СТО МІЛІОНІВ МОРСЬКИХ СВИНОК

Під таким наголовком видав який рік тому один американський учений книжку про американський бизнес. „Сто міліонів" — це був натяк на населення Злучених Держав, на сто міліонів Американців. „Морські свинки" — це був натяк на те, що морських свинок („гіні пигз") уживають для випробування на них ділання ріжних матерій, отруй і ліків, на живі звірята. Отже цілий наголовок говорив, що Американці даються вживати для роблення на собі preріжних експериментів, які наводять на них часто нещастя.

Були люди, що обурились на цей наголовок книжки та на цілу її провідну думку. Закидували, що вона перебільшена. Питалися: як можна такий великий нарід називати морськими свинками?

Але цими днями живе життя дало відповідь на це питання, що тоді було поставлене чисто реторично, себто зовсім не на те, щоб на нього відповідати. Бо ось у Сан Франсіско померли 20 осіб від затроєння, а затруїлися вони содою до печива. Значиться, хтось зробив щось таке, що справді виглядає на трактування Американців як морських свинок. Замісць соди до печива дав їм отруї й вони пекли на ній печива, їли й погинули, — зовсім, як морські свинки.

Серед наших людей є ще багато таких, що пекли хліб без соди й без порошків. Пекли так, як їх мати, а перед нею бабка й прабабка. Просто, як пекли хліб, лишали невеличкий бохонець тіста на розчин при наступнім печенню.

Американцям здавалося, що це запростий спосіб. Багацько клопоту з лишанням тіста, з його переховуванням. Як іще тісто зацвите, виглядає негарно. І пахне негарно. І придумали вигідний спосіб: порошки й соду до печива. Коли треба, купуєте в крамниці. Легко переховувати. Словом, вигода. Словом, поступ.

Фабриканти порошків і сод робили величезні гроші на цих порошках і содах. Та щоб робити ще більші, почали вироби фальшувати. Відомо, чому: дай людині можливість заробити міліон, вона хоче два; дай заробити два, вона хоче десять. І були випадки, що люди хоріли від печив, печених на порошках і соді. Слідства потім показували, що в порошках бувало й мелене каміння. Тепер у Сан Франсіско показалося, що сода затруїлася.

Що робити? Скаже хтось: вертатись до тіста. Та чи це вдасться? Як не вдасться, то треба лишити фабрикантам вільну руку фальшувати артикули, хочби з цього люди мали хоріти й мерти?

Як не можливо вертатись до тіста, то думаючі люди радять розвести над фабрикацією таких артикулів строгу контролю. Треба відповідних законів. Треба відповідних урядників для їх виконування. А для всього треба чуйної суспільности, а не сто міліонів морських свинок, які всім цікавляться, тільки не тим, від чого залежить їх добробут і життя.

Д-Р БЕНЕШ ОТВИРАЄ БОЛЬШЕВИКАМ БРАМУ ДО СЕРЕДУЩОЇ ЕВРОПИ

(Оригінальний допис з Праги).

Ґеополітичне положення Чехословаччини не належить до найщасливіших. Від заходу, а почасти і від півночі межує вона з гітлерівською Німеччиною, від сходу та від півночі з Польщею, а трохи і з Румунією, а від полудня з німецькою Австрією та з найбільшим своїм ворогом, Мадярщиною. Та остання і досі плаче за своїм пануванням над Словаччиною та Закарпаттям, відібраними їй санжерменським договором в 1919 році. Мадярщина має свою спеціяльну орґанізацію для пропаґанди за ревізію цього трактату і уряд видає на ту ціль величезні суми. Своїм боком — Мадярам іде не лише про ті дві провінції, але і про ті, що їх забрали Румунія і Югославя, а в маленькій частині — навіть і невелика Австрія.

Німців має Чехословаччина три міліони триста тисяч, а останні вибори виказали, що величезна їх більшість заявилася за гітлерівських кандидатів, або іншими словами — за прилучення судетської країни до Німеччини.

Поляків є в Чехословаччині лише чотириста тисяч, але в останніх часах прийшло між ними і Чехами до завзятущої боротьби за школи, так, що чесько-словацький (в дійсности — лише чеський) уряд відобрав „екзекватур" польському консулеві в Моравській Остраві. Та і Польща викинула оного чеського консуля у відплату зі своїх „преділов". Польсько-чеська сварка прибирає з кождим днем більше на силі, а преса одної і другої сторони не перебирає в словах.

Велемудрий чесько-словацький міністер справ заграничних, д-р Бенеш, зліпив для оборони своєї держави т. зв. „Малу Антанту", до котрої належить ще Румунія та Югославія. Та що вони зможуть допомогти, коли би на Чехословаччину наперли Німці та Поляки, що стоять тепер з собою в союзі, тимбільше, що і Мадяри скористалиб з нагоди, щоби відібрати собі Словаччину та Закарпаття? І лише наскільки іде про Мадярів, то їм на випадок спору з Чехами могла би скочити на плечі Югославія. На поміч Румунів числити тоді, бо ті — як звісно — ждуть на те, хто буде міцніщий і з тим вони тоді і держать.

Супроти цього, що націонал-соціялістична Німеччина дуже аґресивно промінює на сусідні німецькі країни, а Польща люта на Чехів за чехізування тешинського Шлеську — побачив себе пан Бенеш в дуже скрутнім положенню. Правда і це, що за Малою Антантою і Франція стоїть, але вона далеко, а Німеччина, Польща і Мадярщина під боком. Треба шукати союзника, а хтож на нього краще надається як не „братр Рус", до котрого Чехи вже далі сто літ палять-ся і в нім свого Богом даного оборонця бачать. Перед світовою війною був московський цар разом зі своїми чорносотенцями їх ідеалом, а і на побідників царату, большевиків, вони також не дуже сердяться. Вониж за ціну особи Колчака перепустили чеських леґіонерів враз з колчаковськими скарбами до Владивостока, звідки вони во славі та (на диво!) в польських рогатих шапках — вернулись до „власті" (вітчини).

І тепер пан Бенеш знову нагадав собі на тих любих „братржів" — но, і заключив з ними договір в справі військової допомоги. В тій цілі Бенеш іще в червні цього року їздив до Москви та позискав (чому би ні?) від Совєтів приречення цеї допомоги. Та вже тоді, в червні — поставила праська **„Народні Політика"** публичне запитання, чи совєтські союзні війська, ввійшовши на територію свого **буржуазного** союзника — не візьмуться тут в першу чергу до орґанізації місцевих **„совєтів"**. „Народні Політика" зазначила тоді, що це питання належить до найтяжчих, і що тому слід розвинути якнайбільшу обережність.

Тої обережности п. Бенеш не розвинув і, не зважаючи на те, що совєтська поміч мусіла би поспішати через наше Закарпаття, в котрім при останніх виборах властне внаслідок деморалізаційної тактики місцевих чеських русофільських властей — показалися надзвичайно сильними — комуністи. Отже властиво — за плянами п. Бенеша — все в порядку: місцеві комуністи на Закарпатті—це кватирмайстри для совєтської армії, що має евентуально поспішити на поміч буржуазним братам „Сльованам" — Чехам.

У тому лише заковика, що між чеською Закарпатською Україною і Совєтами є ще біля **300** кільометрів краю, що належить до Румунії. Совєти віддавна кокетують з Румунією, а щоби її удобрухати, зреклись і своїх претенсій до Бесарабії. Недавно тому взяли вони участь у торжественному відкритті мосту імени Тітулеску на Дністрі, святкували залізничу лучбу з Москвою та віддали Румунам якийсь історичний „скарб" (очевидно без золота). Прийшло отже до совєтсько-румунського союзу, але військово-політична сторона його не знаходить серед румунських провідних кругів ніякого захоплення.

Протисовєтський настрій румунської публичної опінії виявився найкраще у виступі опозиційного провідника, професора Жоржа Братіяну.

Він так схарактеризував союзницькі спосібности Москви: Підчас визвольної війни **1877** року заключили румунські князівства військовий союз із Росією — проти Туреччини. Але цей договір пояснили собі Москалі на свій спосіб: вони заняли три повіти полудневої Бесарабії, які належали слабшому союзникові — Румунам. Та зрада того, також православного, союзника нагадала Румунам зрадницький Союз Москви з Україною в 1654 р. — Підчас світової війни хотіла „союзницька" російська арія окупувати Молдаву та гирла Дунаю. Тільки большевизація російської армії ощадила Румунії такий союзницький подвиг Москви.

І каже професор Братіяну: „Коли дозволимо на перехід російських військ до Чехословаччини та на їх побут на румунській території — то чи дотримає тоді совєтська Росія свого слова? І чи вірить хтось, що червона армія перейде Дністер та Прут лише для визволення нашого Семигороду, забраного нам Мадярами?

Побут совєтської армії на румунській території загрожує існуванню румунської держави, бо рівнається фактичній її окупації. А разом з большевицьким військом прийдуть і большевицькі комісарі та аґітатори і розпічнуть заводити свій комуністичний лад.

Як розумні слова проф. Братіяну так і скріплена вже тепер комуністична пропаґанда по румунських промислових осередках зачали доводити румунську суспільність до отверезіння і радянофільський настрій посеред неї підупав. Большевики це побачили і тому пересунули „на пізніше" урочисту подорож румунського міністра Тітулеску до Москви та відкликали відвідини совєтських летунів у Букарешті. З другої сторони і Румуни не запросили совєтського військового аташе на румунські маневри на Буковині.

А румунське міністерство заграничних справ видало комунікат, з яким спростовує вістку про заключення військового союзу з Москвою. Одним словом — румунський уряд зачинає розуміти небезпеку занадто великого наближення до Совєтів, а то тимбільше, що це наразило би на небезпеку дружні зносини Румунії з Польщею і з Югославією, котра й досі ще не навязала дипльоматичних зносин з Совєтами. (Кінець буде).

ЩО НАПИСАНО ПРО УКРАЇНУ ЗА ОСТАННІХ 500 ЛІТ

Elie Borschak: "L' UKRAINE DANS LA LITERATURE DE L' EUROPE OCCIDENTALE", Париж, 1935, ст. 202.

Знайшовся Українець, що присвятив 14 літ свого життя праці муравлиній, невдячній, як розшуки по бібліотечних архівах, часом тільки за одним заголовком, за одною звісткою. Коли в 1919 р. приїхав Ілько Борщак до Парижа, мусіло вразити його те, що українська делеґація на Мирову Конференцію не мала ніяких матеріялів, потрібних не то для Конференції, яка і так не хотіла нас слухати, але бодай для чужинців, що спочували нашій долі. І відтоді почав він шукати по бібліотеках, чи нема там книжок про Україну, чи нема історичних матеріялів кращих, ніж ті арґументи, які приходили нашим політикам до голови підчас товариських політичних розмов.

Аж сьогодні маємо овочі цієї повільної і терпеливої праці. У відомім париськім журналі „Лє Монд Сляв" друкував І. Борщак у 1933, 1934 і 1935 критичну бібліоґрафію п. з. „Україна в західньо-европейській літературі", що появилась тепер окремою відбиткою. Термін „література" у заголовку цієї студії має якнайширше значіння: всього того ціннішого, що появилось друком про Україну та Українців.

Автор почав свій огляд від XV-го віку і поминув твори тільки країн скандинавських з винятком тих, що торкаються Мазепиної доби, такої важної в цьому питанні. Енциклопедії, словники та підручники не входять до цього огляту, також як твори про перші століття історичної доби — про народи, які жили на просторах українських земель.

Автор застерігається, що міг пропустити неодну важну публікацію; припадок грає тут чималу ролю — не проглянеш якогось катальоґу або архіву, і пропало. Головними джерелами його розшуків були бібліотеки Відня, Стокгольму, Гамбурґа, Ватикану, Британського Музею, Лейде, Брюселі та всі важніші книгозбірні Парижа.

Не є це сухий бібліоґрафічний список або такий огляд, у якому автор мало цікавиться змістом книжки. Борщак як історик, що цікавиться фактами та як вони освітлені, все перевірив і до важніших творів додає свої коментарі. Книжка поділена на розділи за родами дослідів і має підзаголовки, що дають легко орієнтуватись у матеріялі, приймаючи за основу хронольоґічний принцип — кожна історична доба зокрема. Є тут не тільки преса, меморіяли, документи, брошури, але натяки на такі твори, де можна знайти важнішу згадку про Україну, хоч вони на перший погляд зовсім далекі від цього питання.

Ось поділ: І. Історія. 1. Київська доба. 2. Литовська і польська доба. 3. Хмельниччина. 4. Велика руїна. 5. Мазепа і мазепинці. 6. Кінець козацької держави і поділ українських земель. 7. Український рух у XIX в. 8. Українське питання на передодні великої війни і Мирова Конференція. II. Українська справа після великої війни. III. Мандрівники-чужинці в українських краях. IV. Етноґрафія і ґеоґрафія. V. Українська мова. VI. Популярні видання і фолькльор. VII. Українська література. VIII. Археольоґія та історія мистецтва. IX. Релігійне життя. X. Закарпатська Україна.

Книжка має 200 сторінок. Небагато як на твори за 500 літ, коли зважити, що і статті по журналах теж сюди входять. Правда, що інший дослідник, що не засвоїв собі звязкового французького стилю і такої прозорої методи, міг би був скласти кілька товстелезних томів із такого матеріялу. Переказував би змісти, суперечався би за речі ясні для кожного читача і зробив би книжку недоступною для всіх, що не є дослідниками шпарґалля. Борщак уміє, де треба, дати критику або інформацію у кількох словах, хочби вказуючи на тенденцію інформаторів, що мали інтерес ставитись до нашої справи ворожо. Тут наведе він цитату, там характеристичний факт, що кине світло на вартість статті або інформації.

Чужинець, що перегляне цілу книжку, матиме щось більше як список заголовків та авторів; з цілої скирти матеріялів вирине перед ним досить виразний образ нашої визвольної боротьби, в якій більше ворогів мали ми за столами европейських дипльоматів, письменників і журналістів, ніж на полі бою.

В останній добі від великої війни статей і брошур про Україну в чужих мовах появлялось щораз більше, а проте серед них було забагато наших земляків, що бралися за це діло більш з національного обовязку, ніж з хисту. Для чужинців невідомі імена наших авторів не були запорукою поважної та достовірної інформації. Нелегко теж було Українцям писати для народів, яких історію та психольоґію знали дуже поверховно або зовсім їх не розуміли.

Борщак належить до тих нечисленних наших земляків, що залишивсь на чужині довгі роки, коли зазнайомились із чужою культурою, скористали з неї на те, щоб інформувати чужинців „хто ми, ким, за що закуті. — („Діло").

м. р.

П. Феваль.

КОРОТКЕ ЩАСТЯ

Сільвен Румеґі ледви йшов підстриховими сходами. Ніс два коші повні вугля. Як вугіль поставив біля печі, кликнув:

— Меліє, де ти?

Його жінка вийшла з кухні та станула на порозі гостинної кімнати.

— Алеж ти мене злякав, бо я не пізнала твого голосу! — сказала. — Щож там такого? Чому ти такий блідий?

Сільвен дійсно був блідий, а руки йому дріжали. Промимрив:

— Я знайшов під каменем у пивниці, в правому куті, як шпортав лопатою, якусь скриньку.

— Скриньку? І щож таке?

— Скриньку, повну золотих грошей, цілий маєток!

Мелія вирячила очі.

— Деж ця скринька?

— Я не важився принести її. Зрештою, вона й не легка. Мусить важити найменше пятьдесять фунтів. Пятьдесять фунтів золотих грошей!

Мелія стояла наче скаменіла; не мала сили рушитися з місця.

— А чи ти певний, що говориш правду? — спитала його за хвилину. — Чи ти не випив трохи забагато, як їздив таксівкою?

— Ні, я не пив, — упевняв її. — Ану, засвіти лямпу. Треба, щоб і ти зійшла зі змою. Я не хотів би, щоб хто бачив нас на сходах.

Кілька хвилин пізніше знову пішли на свій пятий поверх. Вона йшла попереду з лямпою. Ішла тихо, ледви торкалася долівки. За нею йшов Сільвен із тягаром, який сховав під свій великий шоферський плащ.

Ішов за жінкою і разом увійшли в хату. Тоді поклав дорогий скарб на ліжко. Вона відвернулася та без словечка підійшла до дверей і замкнула їх.

Дуже обережно висипали гроші на біле простирало. Жовта краска грошей опянювала їх. Кілька хвилин стояли, не важилися ворухнути.

— А всеж, Сільвене, треба не важилися ворухнутись.

І стали рахувати. І він і вона уставляли насамперед по купці по сто штук. Все це були золоті двацятьфранківки і понайбільше дукати Наполеона Третього.

Горячково дивилися на свою працю, пальці їм дріжали, серце сильно билося. Рахували би так до завтра. А як вкінці були готові з рахуванням, здавалося їм, що воно скінчилося таки заскоро.

— Точно вісімдесять шість тисяч чотириста двацять франків! — сказав Сільвен, а піт стікав йому з чола.

— Я думала, що буде багато більше! — жалкувала жінка. — Чому ми вже переконалися про це? Краще булоб, коли би було сто тисяч. Нині з вісімдесятьма тисячами годі багато зробити!

Він перебив жінці:

— Та ти забуваєш, що золото має пять або шість разів більшу вартість ніж банкноти. Як усе це зміняємо, буде мало що не пів міліона.

— А що тоді пічнемо з такими величезними грішми? — сказала вона перша.

— Передовсім продам моє авто. Я вже доволі намучився з ним. Покинемо Париж і вернемося в наші рідні сторони. Купимо собі якийсь маєток.

— Що?! Щоб знову жити як мужики? — спротивилася жінка. — Спасибі тобі! Я гадаю, що ми вже досить нагарувалися. Навіщож тоді припав нам цей скарб? Чейже моглиб ми його трохи ліпше вихіснувати. Ми моглиб зодягтися як багачі, моглиб ходити до театру, до кінематоґрафу... моглиб подорожувати!

— Подорожувати, подорожувати! Чи ти при здорових змислах? Чи ти не знаєш, скільки то коштує залізниця, готелі. Я гадав, що ти менше легкодушна.

— Легкодушна? Я? Легкодушна?!

Дальшу розмову перебило ненадійне дзвонення. Дзвонення, що їм здавалося і трохи зарішуче. Перелякані гляділи одно на одне.

— Хто може бути в таку пору? Не отворимо йому і кінець.

Дзвінок дзвонив без упину, все таксамо сильно. Тому Сільвен поволеньки підійшов до дверей та старався укрити свій переляк, якого нічим не міг собі пояснити.

Дзвонила сторожиха. Принесла їм катальоґ одної великої торговлі. Сказала, наче оправдуючись:

— Чи ви чули, що помер власник нашої камяниці?

Про старого Пінятеля зовсім забув і він і вона. А цей Пінятель помер цієї ночі в своїй хаті, в партері.

Сторожиха говорила далі:

— Здається, що його вдушили. Лікар знайшов на його шиї відтиски пальців. Тому комісар заборонив похоронити небіжчика. Як розвидніється, прийде сюди поліція, щоби переслухати всіх комірників.

Вдушили старого Пінятеля?! То дивне! Завіщо вдушили цього старого лихваря! Щоб його обікрасти? Видно знали, що він лежить на дукатах!

Сиділи побіч себе. Ні Сільвен ні його жінка не торкнули страви. Без упину говорили про те, що їм розповіла сторожиха.

— Чи ти віриш, що ця скринька могла бути власністю старого Пінятеля? — відважилася вкінці спитати жінка.

— Може, може злодії сховали там, щоби закрити слід.

— Коли би було так, то моглиб потерпіти на тому.

— Так, ми моглиб потерпіти.

— Щож зробимо?

— Тому буде найкраще, як я поставлю цю скриньку назад на її місце.

І Сільвен помаленьки поніс скриньку до пивниці, потім подумав, що моглиб підозрівати його невинного, тому виніс скриньку, заки ще не розвиднілося, та вкинув її у канал.

Як вернувся, глянули одно на одне. Потім заплакали: щастя їм лише на хвилинку всміхнулось, а потім нараз пропало!

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

Непідписаний, Мілвіл, Н. Дж. — Так воно є, що ще й досі ніхто не прислав історії так довго й багато реклямованої, української фармерської кольонії. Пригадайте цей обовязок тим, що ту кольонію закладали і розбудували.

К. К., Сейнт Пол, Мінн. — Не знаємо, кого Ви маєте на думці. Коли може москвофіла Фенцика, то його вже нема в Америці. Є на Закарпаттю. Певно, що це булоб діло великої ваги, якби так вдалося там коло Вас довести до обєднання з нашими братами з Закарпаття, яких є так багато в тамтих сторонах. Варта пожалувати труду для цього патріотичного діла.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

КРАСА КОШТОМ ЖИТТЯ.

В англійськім місті Бермингем померла дівчина на затроєння огидним бакцилем, званим „стрептококус".

Слідство над тим, як вона заразилася, показало, що вона витягала собі з бровів волоски.

Лікар, що її лікував, заявив на слідстві: „Коли причандали до витягання волосків нечисті, то витягання волосків дуже небезпечне. В моїй практиці це вже другий випадок того роду за останній рік".

Якби до цього вжити стерилізованих щипців і стерилізувати передтим шкіру, то ще й тоді зараження не було би виключене.

КОНЕЧНІСТЬ МАТІРЮ ВИНАХОДУ.

Якийсь Ґрілі Мередит з Мекферсона, в стейті Канзас, зломав собі при накручуванню автового мотору кістку в руці.

Мередит зложив собі кістку, а потім поїхав до лікаря. Лікар оглянув „роботу" та заявив, що він самий не зробив би краще.

Це є потвердження частих на Україні оповідань про те, якто український селянин, зломавши собі кістку, а будучи далеко від лікарської помочі, самий склав собі зломану кістку, заліпив зломання, а часто навіть від того часу самий почав таке робити іншим.

Як трапиться конечність, то хто не стратить притомности ума, а має троха терпеливости й розуму, може доконати чуда.

БІЛІСТЬ І ЗДОРОВЛЯ.

Тоді як у Сан Франсіско померло 20 осіб від печива, спеченого на затроєній соді, в еспанській провінції Мурсія захорили на затроєння мукою, заприщеною оловом, 5,000 осіб.

Затроєння паралізує мязи рук і ніг так, що люди ледво можуть рухатися. Уряд начисляє, що мельник, котрий продавав цю муку, наробив народові шкоди на пів міліона пезет.

Цікаво, пощо мельник давав олова до муки? Чи не на те, щоби мука була біла? Якщо це так, то Еспанці впали жертвою свого забобону, що біла мука нібито панська та здоровша від темної.

ТРОХИ БІЛЬШЕ СВІТЛА ЧЕРЕЗ СЛІПОТУ.

До Лондону телеґрафують, що на Додеканські острови привезено 300 Італійців, італійських жовнірів, що занедужали в Африці на очі. Багато з них, донесення каже, зовсім сліпі.

Як це справдішне фізичне занедужання, то цей факт кидає світло на вартість тіалійської кольоніяльної авантури в Етіопії. Коли за кілька місяців від того підсоння занедужали на очі 300 Італійців, то як можлива буде кольонізація Етіопії Італійцями, на випадок її добуття Італією?

Якщо тут маємо до діла з осліпленням на умовім тлі, себто коли в хорих Італійців очі орґанічно здорові, але не функціонують, то це кидає світло на запал Італійців до етіопської війни. І в цьому випадку теж можна спитатися: що варта ця авантура, коли Італійці не хочуть пхатися ло Африки?

ЩО НА ЦЕ ІТАЛІЙЦІ?

Про цих осліплих Італійців знають тепер люди на Додеканських островах, знають про це в Анґлії, знають в Америці й ще деінде в світі.

Не знають тільки в Італії.

І так воно часто буває. Про свою війну часто найменше знає народ, що її веде. В нього справді зза дерева ліса не видно.

МАЄ РАЦІЮ.

Одно папіросне підприємство поміщує тепер у ґазетах довжезні оголошення з цілою низкою портретів ріжних „великих людей" Америки, що припоручують читачам курити ці папіроси.

Один каже: Ці папіроси не псують мені нервів. Співак каже: Вони не іритують мені горла. Спортовий чемпіон каже: Вони не каламутять мені мозку.

Щодо цього останнього, то йому вдалося. Щоби закаламутити собі мозок, не вистарчить папірос. Треба мати ще й мозок.

ПО ҐЕНЕРАЛЬСЬКИ.

Помер в Анґлії адмірал анґлійської фльоти ерл Джеликов, відомий зі славної битви між анґлійською й німецькою фльотою коло Ютляндії в 1916-тім році.

Помер в ліжку згідно зі старою традицією, що ґенерали мають звичай умирати на ліжку.

ЩЕ ОДНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЧОЛОВІКА.

У Ланкастері, Па., заарештовано 25-літнього Авґуста Боверса за поломання шкільного закона.

Боверс не післав до школи 16-літньої Берти Боверс.

Це його жінка. Вона вийшла замуж, але не покінчила ще приписаного законом курсу.

Пані Боверс і не боронилася тим, що вона замужна. Вона виправдувалася, що недужа.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Листопадове Свято.

Цьогорічне Листопадове Свято в Ню Йорку зазначилося одною новістю: Центральний Комітет Українських Національних Товариств оголосив заклик до громадян, щоб вони на тиждень перед Листопадовим Святом, отже перед 3-тим листопада, замаїли свої груди синіми волошками, що їх будуть роздавати при вступі до церков і в Народнім Домі на знак пошани для поляглих у бою за Україну. Добровільні датки, складані при цій нагоді, призначені на українських інвалідів. Це була спроба, бо першина. Вона вдалася, громадянство виконало свій обовязок. Це водночас була й аґітація за саме свято.

В неділю, 3-го листопада, було традиційне богослуження в церквах, а ввечір концерт у Народномі Домі. І тут зайшла зміна, бо товариства прийшли точно на Службу Божу і були там аж до кінця. Ті, що збираються в Народному Домі, прийшли в час, а проти них вийшли в одностроях січовики-гетьманці і скавти. Разом пішли до церкви св. Юрія. Тут відповідну проповідь виголосив після євангелія о. П. Понятишин, а потім уставили домовину з крісом та шаблею і написом „Борцям за Україну", по середині церкви. Її окружили січовики, відділ О.Д.В.У., пластуни та сестриці Червоного Хреста гетьманської орґанізації в одностроях. Понеслася трубка, і січовики стали на „позір", а братство уставилося з прапорами. В часі панахиди, яку відправив о. Ф. Тарнавський, чути було тихе ридання вірних. Пішла збірка на інвалідів, а після закінчення жалібного богослуження хор під управою Т. Онуфрика відспівав молитву „Боже великий, єдиний".

Такасама парада відбулася і в православній церкві св. Володимира, де проповідь виголосив і панахиду відправив о. Весоловський, а почесну сторожу творили члени О.Д.В.У. І там була збірка.

Концерт у Народнім Домі зачався тим, що саля була виповнена, а публика прийшла в час. Тому розпочався концерт лише з 10-мінутовим опізненням.

Концертова програма не була вишукана, але була дбайливо виконана і не було непотрібних перерв. Коли український хор уставився на сцені, свято відкрив секретар Центрального Комітету, д-р С. Демидчук, 5-мінутовою промовою, після того пішли точки одна за одною. Хор виступав 3 рази, а окремо ще Молодечий Хор. Ними управляв Т. Онуфрик, акомпаніювала студ. Надя Онуфрик. Український Хор відспівав 9 пісень, Молодечий Хор 4 пісні. Хори були зіспівані і солідно підготовані. Публика радо оплескувала кожну точку. Це були в більшій частині стрілецькі та патріотичні пісні.

В першій частині виступала вперше в Народнім Домі молода скрипачка Ольга Голубович при акомпаніяменті Стефанії Шайб на пяні. Відограла Крайзлера „Прелюдію", а потім українські мельодії. Її виступ сподобався публиці і вона здобула її симпатію.

В другій частині виступив М. Гайворонський із своєю смичковою орхестрою. Відограв 5 композицій. Майже всі вони, з виїмком частини „Ноктурну" Лисенка, вже повоєнні. Публика їх розуміє і ними захоплюється. В орхестрі виступає асистент Гайворонського, Стефан Марусевич, а крім того виступають ще інші молоді сили.

Цьогорічні промови були замітні критичним відношенням до давньої і недавньої минувшини. Д. Галичин ясно спрецизував три періоди української державности: княжий, козацький і найновіший і вказав на творчі сили, що на них спиралася держава. Стефан Мамчур, асистент в соціольоґії університету Ейл з Ню Гейвен, говорив по анґлійськи. Розібрав наше недавнє минуле і прийшов до висновку, що причиною нашої невдачі була довга неволя, яка не дала спромоги розвинути нам свої сили.

Перед кінцем була ще деклямація Лесі Кінаш. Справді добре віддала „На патрулі" Степанчука і дістала признання. Потім уставилися всі сили в одностроях на позір з прапорами перед сценою, а гром. Онуфрик управляв цілим хором і публикою на салі, як співали могутнє „Ще не вмерла". І було нове диво: публика вже не била „браво" сама собі по відспіванню гимну, як це було звичаєм.

С. Демидчук.

НЮАРК, Н. ДЖ.

День Подяки.

Кождого року американський нарід хилить голову перед Сотворителем світа з подякою за всі добродійства, якими поблагословив на протязі року нарід і кождого зокрема.

Провидіння хотіло, що місяць листопад став теж важним місяцем для українського народу. В тім місяці наш нарід здобув свою незалежність. І тому в тім місяці наш нарід складає з вдячности жертви на наших інвалідів. Але цього місяця повинен теж наш нарід назначити покуту за наші недомагання і просити Всевишнього, щоб нам дав розум і сильну волю, щоб позбутися нащих ворогів з наших земель.

Від кількох років стало звичаєм Чорноморської Січи ім. Дм. Вітовського в Нюарку, Н. Дж., що в День Подяки влаштовує вона вечерю, з якої цілий чистий прихід відсилається на допомогу українським інвалідам. По звичаю відбудеться і цього року така вечеря з відповідною програмою і на ту саму ціль.

День Подяки („Тенксґівінґ Дей") стає для Чорноморської Січи в Нюарку закінченням діяльности старого року і початком нової діяльности на наступний рік. Тому, що загал відносився все прихильно до нашої орґанізації, ми є обовязані в тім місяці здати звіт і подати до відома, що Чорноморська Січ ім. Дм. Вітовського зложила в тім році на народні і допомогові цілі 250 долярів. Влаштувала вечерок у память поляглих героїв під Крутами. Дала вечерок у честь Дм. Вітовського. Відсвяткувала день посвячення національного прапора. Влаштувала День Молоді. А танцюристи Чорноморської Січи виступали кілька разів між американською публикою з великим успіхом і признанням.

За всі ці успіхи Чорноморська Січ складає подяку Богові, що нам допоміг у нашій праці. Також дякуємо всім нашим прителям і прихильникам, що нас спомагали морально і матеріяльно. Нашим бажанням є, щоби всі ті, що бажають працювати на народнім полі, вступали в ряди Чорноморської Січи в Нюарку, бо в нас є широке поле до народньої праці.

Жнива великі, а робітників мало. І тому українська стодола не наповнена так, якби повинна бути.

Т. Рудий.

Між злодіями.

— Чоловіче, така тіснота, а мені вдалося вкрасти всього на всього лиш один годинник!

— Ну, я також добрий злодій, одначе ти ліпший, бо цей годинник ти вкрав мені з кишені!

РЕОРҐАНІЗАЦІЯ ВНУТРІШНЬОЇ ТОРГОВЛІ В СОВЄТАХ

(УП) Дня 31. жовтня завела Москва в себе напів вільну торговлю ріжними товарами. До того часу всі товари продавано на картки. Хто не мав картки, той не міг у державних крамницях нічого купити, хіба захопив дещо „з під поли", як казали. Всі товари розділювано з центру в Москві і крамниця могла по державних цінах продати стільки товару, скільки дістала. Проте всюди цвила спекуляція. Всі урядові заходи винищити спекуляцію не довели до успіху. Тайком населення торгувало всілякими товарами за відомом місцевих урядів, які й самі користувались того роду торговлею, бо в державних крамницях частенько бракувало товарів, а на вільному ринку „з під поли" можна їх було дістати, лише за велику ціну. Всі білянси крамниць зводила централя. Тепер, на підставі нового закона, кожда крамниця має дбати, щоб не мала втрати, а навпаки, прибутки. Вся торговля в містах підчинена народньому комісаріятові внутрішньої торговлі, а на селі — кооперативній централі в Москві, Центросоюз. Крамниці мають змогу тепер купувати товари, де схотять, а не чекати, доки їм їх перешле централя. Кооперативна централя має обмежитись лише до контролі крамниць.

Отже щойно в другій пятилітці большевики добились того, що в цілому світі існує як норма, цебто торговля без карток. На ріжні товари встановлено сталі ціни. На їх підставі можна вже підрахувати, як живуть у московському комуністичному раю люди. Від початку першої пятилітки, цебто від 1928 року, такого підрахунку не можна було зробити, бо бракувало даних. Большевики не оголошували ніяких статистичних даних ані про торговлю, ані про скількість товарів, ані про свою валюту. Одначе фактом є, що совєтський карбованець перейшов інфляцію і що його вартість аж тепер виявиться в дійсному світлі. Наслідком ріжних цін у ріжних крамницях та для ріжних людей утворились були в Совєтах ріжні валюти. Був карбованець, був золотий карбованець, був торґсіновський карбованець, були навіть бони і квітки, випускані ріжними установами, коли їм забракло гроша. Як стоїть справа з карбованцем, вказує такий підрахунок.

В 1926/27 р. робітник заробляв пересічно 60 карбованців, в 1927/28 вже 63 карбованці, в 1928/29 р. 70 карбованців, в 1932 році 118 карбованців і в 1935 році аж 174 карбованці. Большевики гордяться тим, що заробітня плата робітнича так зросла і кладуть це собі в заслугу. Це булоб дуже добре. Але ми приглянемось і на ціни товарів. 1 кґ. чорного хліба коштував у 1928 році 9 копійок, у 1932 році вже 16 копійок і в 1935 році аж 95 копійок. Мясо: 1 кґ. волового мяса коштував у 1928 р. 75 копійок, в 1932 році 145 копійок, а в 1935 році 740 копійок. Тепер уже не тяжко підрахувати, скільки робітник може купити хліба і мяса за свій заробіток, який ми навели: отже в 1928 році 850 кґ. хліба або 92 кґ. мяса, в 1932 році 737 кґ. хліба або 81 кґ. мяса, а в 1935 році лише 183 кґ. хліба або 23 кґ. мяса. Отже большевицькі нахвалки, що заробітня платня робітника піднеслась, не видержують критики цифр. Навпаки, рахунок виказує, що вона на четвертину впала. Коли порівняти з довоєнними часами, то треба ствердити, що теперішній заробіток совєтського робітника виносить заледви одну пяту частину заробітку робітника довоєнного.

Не треба при тому забувати, що в основу розрахунку лягли урядові цифри, цебто ціни, призначені на товари урядом з Москви. Фактичні ціни на ринку є далеко вищі і робітник за зароблені гроші і того не дістане, що дає підрахунок. Дальше при всьому не треба забувати, що 10% заробітку треба видати на помешкання, а 15% йде на ріжні „добровільні позички, членські вкладки до товариств, добровільні датки на будову літаків і вкінці „добровільні" складки на ріжних чужоземних робітників, що страйкують, щоб не так помогти тим робітникам, як робити комунізмові пропаґанду, що ось у Совєтах так добре живеться, що і чужим помагають.

Так живется менше-більше міському робітникові-комуністові. Якжеж живеться робітникові-селянинові, то годі підрахувати. Тут ніяка мірка для злиднів неможлива. Хто не має свого хлба, цебто десь не зарве з колгоспу та не сховає, той мучиться голодний увесь час та ходить прохати в сусідів їсти.

Про добро в Совєтах говорять іще й такі дані: на 23 міліони робітників лише 11 міліонів мали щадничі конта в касах. Лише 6 міліонів селян користувались ощадними касами, хоч уряд вів за ощадність велику пропаґанду і що всі розрахунки мали вестися через банки і каси. За 1934 рік заощаджено в касаз 413 міліонів карбованців, а вся платня, виплачена робітникам, виносила 41 міліярдів карбованців. На ощадности платять каси 6%, а проте ніхто не хоче щадити, знаючи, що коли нині за певну скількість карбованців може щось купити, то завтра нічого за них не купить. Большевицькі ощадні каси служать лише для лекшого стягнення гроша з робітників і селян і є полем попису для ріжних надужить, бо через велику бюрократію не можна в них нічого сконтролювати.

Тепер ведуть большевики пропаґанду за карбованця, доказуючи населенню, що карбованець стоїть міцно та що ніякої інфляції нема. Успіхи невеликі.

ПОБАЧИВ ОБРАЗ СВОЄЇ СМЕРТИ

Дивна подія трапилась у французькому місті Реймс. Підстаршина Жорж Деку прибув на летунський майдан. За хвильку він мав відлетіти літаком до Парижа. Перебираючися й приготовляючися до лету, розповів одному зі своїх товаришів, що мав дивний сон. А саме кому снилося, що бачить свій літак в огні. Його огорнуло почування великого здивування, бо бачив одночасно в літаку своє тіло, а не відчував ніякого болю.

Саме в тій хвилині він збудився, пригадуючи собі докладно цей сон. Чомусь він набрав переконання, що цей сон ворожить йому скору смерть. Тому, всідаючи до літака, він лишив товаришеві лист і просив його, щоби вразі, якби він не вернувся, передав лист його жінці.

Прочуття молодого летуна здійснилися надсподівано скоро. Ледви літак піднявся понад майдан, як зібрані на майдані летуни почули нагло, що мотор перестав ділати, а хвилинку пізніше розлягся гук експлозії й крила апарату знялися вогнем. Літак упав на землю, а тіло летуна видобули цілком звуглене.

Товариш, якому летун Деку лишив прощальний лист, вибрався негайно до його жінки, щоби повідомити її про нещастя. Коли зближався до невеликого домику, в якім перебув стільки приємних хвилин на розмові зі своїм товаришем і його милою дружиною, його здивувало те, що довкруги дому згромадилася спора купка людей. Коли летун підійшов ближче, з дому якраз винесли ноші, які забрало ратункове поготівля.

Сусіди поінформували летуна, що це перед хвилиною забрали до шпиталю дружину Деку. Їй трапилася страшна катастрофа. Вона йшла з матірю разом на торг. Переходили через дуже рухливу вулицю. Нагло молода жінка крикнула голосно: „Жорж!", захиталася і впала, а переїжджаючий самохід розторощив їй грудну клітку.

Мати була свідком того нещастя. Коли довідалася про смерть свого зятя, сказала з цілковитим переконанням, що певно дочка дивним способом прочула катастрофу чоловіка. Правдоподібно вона побачила образ свойого чоловіка в хвилині катастрофи, а цей образ зробив на неї таке глибоке враження, що вона не звернула уваги на надїжджаючий самохід. Кілька годин пізніше надійшла зі шпиталю вістка про її смерть.

Подружжя поховали рівночасно, а сусіди й мешканці міста прибули численно на похорон, висловлюючи глибоке співчуття старущці, яка в такий трагічний спосіб стратила рівночасно зятя й дуже любу дочку.

Д. Словітський.

БРАНКА

Темна нічка, вітер віє,
А в безмежньому просторі
Міріяди зорів мріє,
Филі плещуть в синім морі.

Филя филю розбиває,
Світить місяць понад море,
Бранка в башті визирає,
А в уяві рідні гори.

Рідні ниви — Україна,
Там хатина, брат і ненька.
Тут неволя бісурманська
І туга, нудьга тяженька.

Гей, ти, золотая воле,
Хто в неволі не буває,
Той в життю майже ніколи
Ціни свободи не знає.

Вітер віє, ніч пречиста
Ген далеко чорна точка:
Бісурманська кров нечиста
Все на варті. Мої очі

Чи помильні нині стали?...
Чорна точка все більшає...
Чиж би козаки чвалали?
Серце щось передчуває.

Вартівник став і чатує.
Як побачить — прощай воле!
Ні, ніколи!... Вітер дує,
Бранка підходить поволі.

Серце в грудях бє страшенно,
Ніж в руці міцно стискає
І зі всеї сили в темні
Груди бє... і він конає.

Ані слова... Упав глухо.
Місяць світить і щось мріє,
Сотня човнів тихо мчиться...
В бранки в грудях серце мліє.

Вже близенько... Ні, не можу!...
Човен під башту доходить,
Бранка з вікна мече рожу
І вискакує у воду.

І козакові як з ганку
Враз на руки бранка впала,
В козакові наша бранка
Свого милого пізнала...

„А деж варта?"—козак бравий
Сміло в дівчини питає.
„Там у крові із рук моїх
Лютий бісурман конає".

І козаки вже без бою
Ціле місто окружили,
Взяли викуп: срібло, злото
Тай у рідний край відплили.

Бранка в славі повертаєсь
З козаками на Вкраїну.
Сходить сонце, море грає,
Степ вже мріє в далі синій.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

С. ЛУІС, МО.

На інвалідів.

В неділю, 3-го листопада, в Українськім Народнім Домі 1523 Гікорі стр. відбулась урочиста панахида по героях української армії. Панахиду відправив о. Г. Павловський, попередивши її патріотичним словом і закликом жертвувати на наших інвалідів. Опісля переведено збірку, котра принесла $17.70. 10-го листопада жіноче товариство „Любов", 373 від. У. Н. Союза, ухвалило додати до цеї збірки ще $5. Отже нині висилаємо до „Обєднання" $22.70 з призначенням на Українських Інвалідів.

За Уряд Парохіяльний:

Василь Логуш, предс.

ДІРФІЛД, МАСС.

На інвалідів і визвольну боротьбу.

У неділю, 3. листопада, тутешній парох відправив панахиду по полеглих героях і візвав вірних, щоб зложили жертву на інвалідів і визвольну боротьбу. Зібрано на ту ціль $11.56 і призначено $6.51 на інвалідів, а $5 на визвольну боротьбу. Жертви зложили: Марія Затирка, А. Янішин, Т. Тимкович і М. Федорів по $1; Я. Романюк, М. Рева, А. Мельник і О. Сельський по 50 центів. Разом $6, а дрібними датками $5.51.

Збіркою занялись Т. Тимкович і О. Сельський. Гроші вислано через „Обєднання.

Ол. Сельський.

Дивне диво.

Професор приходить трохи підхмелений до хати, кладеться до ліжка з шапкою на голові, а заки заснув, діткнув тоді шапку випадково руками:

— Дивне диво, ще вчора я був зовсім лисий...

РОСФОРД, О.

На визвольну боротьбу.

Зі збірки на будову У. Н. Дому в Боську осталося $9, які вислав я до Обєднання з призначенням на допомогу визвольній боротьбі.

До цього дам таке вияснення:

В нашій громаді завяза я був на просьбу з краю комітет для збірки жертв на допомогу будові Українського Народнього Дому в Боську. Тому, що кацапи хотіли, щоби не було на нім української назви, справа розбилась і сьогодні найбільше село в сяніцькім повіті не має через кацапню Народнього Дому. Зібрані жертви віддано жертводавцям у Росфорд на суму $52.96, а в Клівленді на суму $45.02. З пікніку по оплаті фотографії і коштів пересилки осталося $9 чистого доходу, яку висилаємо до Обєднання. З тим комітет у Росфорд розвязується.

Леон Бобак, секр.

ТАМС, В. ВІРДЖІНІЯ.

На Рідний Край.

Відомий зі своєї жертволюбности громадянин Іван Магун переслав до Обєднання такого листа: З нагоди 17-літньої річниці проголошення Української Народньої Републики на Західних Землях пересилаю за Вашим посередництвом почтовий переказ у сумі $20 на Рідний Край, а саме по $5 на інвалідів, Просвіту, Рідну Школу та вдови й сироти.

МОНЕСЕН, ПА.

На інвалідів.

В неділю, дня 3. листопада, відправлено панахиду в укр. прав. церкві по борцях, котрі положили своє життя за волю України. В часі панахиди на поклик о. пароха вірні зложили на інвалідів $6.32, які вислано до краю через Обєднання.

Помилився.

Малий Івась не прийшов до школи, і ні один з учнів не міг сказати причини його неприсутности. Аж на другий день Івась явився в школі.

— Чому ти вчора не був у школі?

— А, бо — каже, плачучи, Івась — як я вчора йшов до школи, побачив, що на плоті висять сподні пана професора, то я гадав, що не буде школи.

Господиня: Із сирим молоком мусимо бути дуже обережні, бо воно має в собі бактерії.

Молочарка: Пані, можете бути спокійні, ми вживаємо лише перевареної води.

ТАЙНІ ОРГАНІЗАЦІЇ ДАЛЕКОГО СХОДУ.

(УП) Французький знавець Китаю Делапре написав недавно книжку про таємні організації Далекого Сходу. З тої книжки виходить, що ті організації далеко більший мають вплив на політику азійських країв, як то загально думається в Европі. Властиво Европа нічого не знає про ті організації. В останніх роках получились кілька менших тайних організацій, як „червона борода", „короткий меч", „біла лілія", „братерство неба і землі" й інші в одну велику і могучу організацію „чорний смок". Організація працює старою китайською системою трійок. Знаються три чоловіки і лише провідник трійки знає вищого начальника, від якого перебирає доручення. Така система йде до самого верха. Організацію проводить трійка найстарших членів, які знову знають лиш одного підчиненого їм члена, через якого передають накази до виконання. До тої всемогучої трійки належить китайський міліонер з Манілі Фан-Туї, японський діяч Сашо-Інує і якийсь ближче невідомий Китаєць з Шангаю. Ціллю тої організації є проповідування ненависти до людей білої раси та обєднання людей кольорових рас Азії і Африки в одну спільноту, незалежну від Европи і Америки. Організація працює всіма можливими способами і не перебирає в засобах, коли йде про досягнення якоїсь цілі. Навіть в організаціях білих людей має вона свої стійки і впливає на ці організації в деморалізуючий спосіб. Французький знавець Китаю твердить навіть більше. Він добачує навіть в Етіопії руку тієї організації. На його думку, недавна смерть італійського міністра Раца і „італійського Лоренса" Франчетті в Египті при катастрофі літака є ділом тієї організації. Також бунти кольорових італійських військ в Ерітреї та в Сомалі, купецький страйк в Камбоджі, повстання в Анамі, заворушення в Бордо і безконечна скількість інших подій, що сталися серед кольорових народів і були звернені проти білих людей — все це, на його думку, є ділом тієї могучої організації.

Тепер ще невідомо, чи тою таємною організацією не керує Москва, хитро себе замаскувавши. Вже сам факт, що в її проводі знаходиться один Японець, і то революціонер — промовляє дуже багато за таке твердження. Це покаже будуччина.

Зрозуміла.

Учителька: Чи ти, дитинко, найстарша дома?

Учениця: Ні, прошу пані, тато і мама старші від мене.

ПРОХІД ПОСОБЛЯЄ ЗДОРОВЛЮ

(Подає: д-р Джан Л. Райс, комісар здоровля міста Ню Йорку).

Розмашистий хід пішоходця приводить до оживлення багатьох мускулярних мязів. Це поводує глибший віддих у прохожого, що знову приспішує кружлення крови. Все це стужить як уздоровляючий середник для організму, а коли тілесні вправи виконуються на свіжім повітрі, а крім того серед зміни окруження та обставин, прохід приносить важні користи для здоровля.

Більш бадьорий прохід приносить кращі вислиди. Одначе справу не треба розуміти так, що прохожий має робити перегони або милеві проходи кожного разу, але це значить, щоби прохід виконувано з життям. Позатим користь із проходу залежить від способу відбування. Все, що треба памятати підчас проходу, це те, щоби держатись цілковито просто, а руки повинні свобідно звисати та виконувати природні рухи.

Забагато людей занедбує прохід, а замість того привикли до їзди хочби тільки на коротку віддаль. Прохід після вечері є багато кращий для людини, ніж примістититись на мягких та вигідних сидженнях. Попробуйте, то самі переконаєтеся, що прохід поможе травленню спожитої вечері, а повернувшись до дому, з приємністю засядете до читання часопису.

Треба теж мати на увазі, щоби проходжуватись кожного дня хоч частину дороги до праці й назад. Зачніть проходжуватись від завтра та продовжайте день за днем. Хочби треба скорше встати, то користь переважить турботу. Підчас обідової пори краще проходжуватись, ніж постоювати. Зі згідливим товаришем можна і підчас ходу провести час на балачці, а притім набути тілесної вправи.

Кому час дозволяє, той повинен проходжуватися теж по горах. Зачинайте такі проходи це цього тижня, одначе треба вважати, щоб ніколи з того не перемучитися. Здоровий розсудок потрібний у проходах так, як і при кожному ділі.

ФЛІС.

Доказ.

Суддя: Чи ви дійсно були зовсім пяні тоді, коли вилили тому панові бомбу пива на голову?

Обвинувачений: Розуміється, бо в противному випадку я був би радше випив пиво.

Байдуже.

— Отже знов тебе викинули з коршми, ти стара пиячино?

— Байдуже, я і так уже хотів іти до дому.

Небезпечні капелюхи.

— Що за дурний випадок: моя жінка, висідаючи з трамваю, вдарила якогось пана капелюхом в око. Я мусів видати десять долярів на лікаря.

— Це ще байка. Мені гірше повелось. Мою жінку вдарив в очі капелюх на виставі і це мене коштувало 20 долярів.

ТАРЗАН І ОГНЕННІ БОГИ. (35)

„Сімба-лев!" — кричали застрашені чорні, як Томі Велш вибіг з шатра зі своїм машиновим крісом. Аскари поводили нервово пальцями по своїх рушницях, бо льви їли чорних людей довжезні покоління, перед винайденням пороху.

„Де він?" — спитався Томі начальника Тобанги. „Щось ворушилося ось там" — сказав Тобанга. Томі вдивився в темряву. Він не міг нічого бачити, але чув шелест листя. Він приклякнув на коліно, прицілився й потиснув язичок.

З цівки бухнула полумінь. Засвистіли кулі. Томі перестав стріляти, а чорних обхопив страх, як вони вчули в корчах тріскіт та побачили, як звідти вирвався лев і почав утікати. „Я певно його задряснув", сказав Томі, усміхаючись. Тобанга похитнув головою. „Якби він був ранений, то був би напав на нас",

Певний, що він льва добре пострашив, Томі вернувся до шатра. Скоро потім заснули й помучені сафари з винятком дрімаючого сторожа табору. Але голод льва був сильніший від його страху. Звір почав знову закрадатись обережно до табору.